

**УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ СВЯТОШИНСЬКОЇ РАЙОННОЇ В МІСТІ
КИЄВІ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ**

**ЦЕНТР ПОЗАШКІЛЬНОЇ РОБОТИ СВЯТОШИНСЬКОГО РАЙОНУ
МІСТА КИЄВА**

ПОГОДЖЕНО

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Протокол засідання науково-
методичної ради Центру
позашкільної роботи
Святошинського району
м.Києва**

31 серпня 2021 року №1

**Протокол засідання педагогічної
ради Центру позашкільної роботи
Святошинського району м.Києва**

07 вересня 2021 року №1

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
з позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку
театру пісні «Ладоньки»
«ДИВОСВІТ УКРАЇНСЬКОГО МУЗИЧНОГО ФОЛЬКЛОРУ»
Початковий, основний та вищий рівні

4 роки навчання

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дитинство є культурним та світоглядним фундаментом усього майбутнього життя людини. Український музичний фольклор, як першооснова музичної культури, є природним підґрунтям для загального музично-естетичного розвитку, формування музичної культури та музичних здібностей у дітей, народна творчість близька до генетичного коду певного народу і тому діти сприймають її легко, природно. Український фольклор як домінанта музичного виховання і навчання дітей є важливим для формування у них музичних здібностей на фольклорному матеріалі.

Навчальна програма з позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку реалізується в зразковому художньому колективі театрі пісні «Ладоньки» Центру позашкільної роботи Святошинського району міста Києва та спрямована на художній розвиток дитячо-юнацького колективу віком від 5 до 18 років. Може бути використана в гуртках, секціях, творчих об'єднаннях художньо-естетичного напрямку закладів позашкільної освіти.

У розробці програми використано методичні рекомендації та програма з музично-естетичного навчання і виховання дітей дошкільного віку «ДИВОСВІТ УКРАЇНСЬКОГО МУЗИЧНОГО ФОЛЬКЛОРУ», автор Садовенко С.М.

Метою програми є формування ключових компетентностей особистості на матеріалі українського дитячого національного музичного фольклору та сучасної української пісні, розвиток художнього смаку, прищеплення любові до вокального мистецтва.

Основні завдання навчальної програми полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальної, яка передбачає ознайомлення із здобутками народної музичної творчості України, культури та звичаїв свого народу; з історією розвитку української народної пісні, народної музики, із сучасними обробками українських музичних творів;

практичної, яка на основі емоційного відгуку на народну музику сприяє формуванню музичних здібностей – музичного слуху (тембровий, динамічний, звуковисотний, мелодичний, частково гармонічний), відчуття ладу, чуття музичного ритму, музичної пам'яті; оволодінню навичками індивідуального й ансамблевого співу (в унісон і багатоголосного); співу з мікрофоном та під оркестрову фонограму; набору різноманітних сценічних рухів (жести, поводження з мікрофоном, ритмізована хода, танцювальні рухи та композиції);

творчої, що забезпечує формування творчої особистості вихованця, розвиток музично-творчих, акторських здібностей, створення еталонного уявлення про основні прийоми відтворення образу засобами музики, співу, танцю, сценічного руху та жести;

соціальної, яка передбачає розвиток емоційної, інтелектуальної, сенсорної та вольової сфер особистості, розширення світогляду; відчуття відповідальності

за збереження культурної спадщини шляхом вивчення та використання українського національного музичного здобутку.

Щоб стати членом колективу, дитині достатньо мати бажання співати, зокрема, українських пісень, рухатися, а також мати музично-рухові здібності. Знайомство з дітьми віком 5-7 років проводиться методами анкетування (виявлення мотивів вибору та характеру інтересу до занять), музичне тестування (виявлення наявності музичного слуху, музичної пам'яті, голосу та дикції), рухове тестування (виявлення наявності почуття ритму, координації рухів, рухової пам'яті). Діти, які в ознайомчому тестуванні виявили яскраву музично-рухову обдарованість або підготовленість з вокалу чи хореографії, мають можливість бути відразу зарахованими в групи основного рівня.

Освітній процес відбувається у групах початкового, основного і вищого рівнів протягом чотирьох років. На опрацювання навчального матеріалу відводиться така кількість годин:

початковий рівень (2 роки навчання) – 144 год. (4 год. / тиждень), (діти 5-7 років);

основний рівень (1 рік навчання) – 216 год. (6 год. / тиждень), (діти 8-12 років);

вищий рівень (1 рік навчання) – 324 год. (9 год./тиждень), (діти 13-18 років).

Кожен період у житті розвитку дитини є фундаментом для наступного і відрізняється провідними реакціями і змінами – тими, що визначають розвиток дитини на певному віковому етапі і є сприятливими передумовами для наступного. Дошкільний вік є сенситивним (найбільш сприятливим) періодом розвитку особистості, в якому створюються можливості для формування творчих здібностей та інтелекту. Від того, наскільки якісно і своєчасно були використані ці можливості, багато в чому буде залежати творчий потенціал дорослої людини.

Групи початкового рівня засвоюють первинні музичні знання через знайомство з українським дитячим музичним фольклором (колискові, народні забави, потішки-утішки, пісні-казки, музичні вставки з казок, небилиці, заклички, примовки, звуконаслідування, лічилки, загадки, скоромовки тощо), який стає модусом розвитку музичних здібностей дітей дошкільного віку, впливає на формування емоційного та розумового розвитку, емоційного інтелекту (адже пізнання світу через емоції є для дошкільнят природним), мовленнєву та музично-інтонаційну лексику дитини, знайомить з українськими народними святами, обрядами, родинно-побутовими звичаями та духовними оберегами. Розспівки, вправи, використання шумових дитячих інструментів, дитячі пісні сучасних композиторів вводять дитину у безмежний світ вокально-музичного мистецтва, відкриваючи яскраву палітру його необмежених можливостей. Рухливі ігри, танцювальні рухи, елементи народних таночків розвивають дітей фізично, знайомлять з хореографічними основами.

На основному рівні вихованці вивчають нотну грамоту, починають співати по нотах. Засвоєння співвідношення між тривалостями нот, різноманітні вправи на відчуття ритму допоможуть почути і зрозуміти ритм та ритмічні рисунки музичного тексту. Міжпредметна інтеграція пронизує всі

форми роботи з дітьми за STREAM-технологією. Колискові, народні забави, потішки-утішки, пісні-казки, музичні вставки з казок, небилиці, заклички, примовки, звуконаслідування, лічилки, загадки, скоромовки слугують матеріалом для розспівок, дихальних вправ. Розмаїття українського дитячого музичного фольклору, знайомство з народними святами, обрядами, родинно-побутовими звичаями та духовними оберегами з відповідним музично-ігровим фольклорним репертуаром створює музично-фольклорне середовище, яке природно розвиває музично-творчі здібності молодших школярів. Заняття з хореографії та акторської майстерності допомагають дітям виразити свої емоції у відповідних вокально-музичних постановках, відтворенні свят, обрядів/обрядодій на сцені. Набувають більшої ваги такі форми роботи, як розповідь про твори мистецтва з опорою на дослідження мелодій (розмір, ритм, тривалості нот, порівняння тактів тощо). Розповідаючи про твори мистецтва, діти акцентують увагу на тому, що їх вразило, здивувало, що було для них новим, на особливостях твору, відмінностях від інших вокально-музичних зразків.

Навчання на вищому рівні передбачає володіння голосом, диханням, акторською грою, хореографічними рухами, репертуаром. Розширюється вокальний діапазон, музична пам'ять, передавання характеру виконуваних вокально-музичних творів на сцені. Ведеться широка концертна діяльність.

Відповідно до завдань і віку вихованців обрано певні форми і методи роботи – масові, колективні, групові, а також індивідуальна робота при підготовці до концертів, обрядових дій, вертепів, творчих звітів та інших масових заходів. При викладанні теоретичного матеріалу використовуються такі методи роботи, як розповідь, пояснення, бесіда, демонстрація тощо.

Індивідуальні заняття організуються відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах.

Організаційні форми освітньої діяльності:

- органічне поєднання різних форм і методів роботи: пізнавально-розвиваючі (слухання народних пісень, музики, бесіди, знайомство з народними музичними інструментами, народними святами і обрядами календарного циклу), музичні та музично-рольові ігри, виконання музично-творчих завдань (показ ритмічного рисунку фольклорного твору, використання дитячих музичних (шумових) інструментів), володіння співацьким диханням, подорож у народну казку;

- індивідуальні (бесіда, спів, драматизація, ритмічно-музичні рухи під музичний супровід та зі співом або з примовляннями, гра, робота над диханням);

- масові (свята, обрядодії, дитячі ранки);

- інформаційні (теоретичні знання з історії свого народу, його музичної й пісенної творчості та культур інших народів, перегляд відеоматеріалів з записами окремих регіональних ігор, свят, обрядів, ритуалів тощо);

- практичні (музично-ігрова діяльність щодо формування музичних здібностей (наприклад, відчуття музичного ритму – гра в оркестр, ладового

чуття – гра в веселий і сумний дощик, музичного слуху – гра в звуконаслідування або відгадування тембрів та висоти звуків), створення наочного матеріалу на заняттях під час слухання фольклорних музичних творів, концертні виступи, розігрування пісень, ігор тощо);

- інформаційно-практичні (ігри-подорожі, в яких поєднуються слухання, вивчення та виконання вітчизняних музичних і народних дитячих ігор, пісень, розспівок, музичних народних казок, мультфільмів).

Діагностика набутих знань та навичок здійснюється під час виконання практичних завдань, концертних виступів, на дитячих ранках, участі у народних святах, гуляннях, обрядодіях та на підсумкових заняттях, а також у формі проведення вікторин, змагань, конкурсів. Доцільним також є педагогічне спостереження, анкетування, тестування, бесіди з батьками і вихованцями, виставки малюнків.

Програма є орієнтовною. Керівник може вносити зміни й доповнення у зміст програми, плануючи свою роботу з урахуванням віку, інтересів та підготовленості гуртківців, їх здібностей до сприймання музичного й фольклорного матеріалу, володіння українською мовою, стану матеріально-технічної бази закладу. Проведення екскурсій, свят, обрядів, ритуалів, конкурсів, виставок дитячих робіт відбувається протягом усього навчального року, а отже ця тема є наскрізною.

Розподіл годин за темами – також орієнтовний. Створюючи Програму ми виходили з порад С. Русової, яка наголошувала на тому, що «не може бути і не потрібно сталої програми, бо всі заняття мають відповідати інтересові (сучасному) і настроєві дітей» [18].

Теми подані відповідно до традиційних українських свят та обрядів, а також у порядку зростання вимог до формування музичних здібностей і складності матеріалу. Педагог, враховуючи об'єктивні обставини, може сам визначити, скільки годин потрібно для опанування дітьми тієї чи іншої теми і внести до програми відповідні корективи.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Початковий рівень, перший рік навчання

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ «Мій рідний край»	1	1	2
2.	Осінні співаночки	1	8	9
3.	Колискові та дитячі народні пісні	1	7	8
4.	Заклички, примовки	1	9	10
5.	Народні казки, пісні-казки, пісні з казок	1	4	5
6.	Прозивалки, мирилки	1	3	4
7.	Звуконаслідування	1	3	4

8.	Забавлянки, пісні-таночки-забави	1	11	12
9.	День Святого Миколая	1	4	5
10.	Свято Нового року	1	5	6
11.	Свято Різдва	1	11	12
12.	Елементи театралізації народних пісень, свят, казок	2	8	10
13.	Дитяча художня творчість	2	10	12
14.	Пісні весняного циклу	2	13	15
15.	Пісні весняно-літнього циклу	1	7	8
16.	Ритмічні рухи і вправи	1	3	4
17.	Екскурсії, конкурси, виставки робіт, свята, обряди	0,5	5,5	6
18.	Підсумок		12	12
	Усього	19,5	124,5	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ «Мій рідний край» (2 год).

Теоретична частина. Знайомство. Зміст роботи гуртка. Казки-бесіди про правила поведінки, права та обов'язки гуртківців, Правила дорожнього руху та техніка безпеки при виконанні рухів під музику, хороводів, ігор. Казка «Правила протипожежної безпеки» за мотивами української та російської народної утішки «Бім-бом, дзелень-бім, загорівся Кицькин дім» (Додаток 1).

Практична частина. Свято-посвячення у гуртківці. Музичні ігри з виконанням зазначених у дитячих пісеньках-забавках рухів («Поплескаєм в долоньки», «Туп, туп веселенько», «Покружляємо гарненько», «Потанцюємо веселенько»).

2. Осінні співаночки (9 год).

Теоретична частина. Осіння пора року. Збір врожаю, грибів, зміна погоди. Вечорниці, на яких поєднувалися заняття рукоділлям з піснями й танцями. Українські народні пісні «Диби, диби, диби би, пішла баба по гриби», «Печу-печу хлібчик дітям на обідчик», «Ой у полі жито, сидить зайчик», «Виє, виє вітер», «Іди, іди, дощику». Правила дитячих музичних ігор «Дощик та Сонечко», «Гриби та Їжачок», «Зайчик і Лисичка». Українська народна казка «Ріпка». (Додатки 2, 4)

Практична частина. Перегляд мультфільму за мотивами пісні «Ходить гарбуз по городу, питається свого роду». Вивчення українських народних пісень «Диби, диби, диби би, пішла баба по гриби» та «Печу-печу хлібчик дітям на обідчик», «Ой у полі жито, сидить зайчик», «Виє, виє вітер», «Іди, іди, дощику», які теж виконуються з елементами гри, театралізації та відповідних рухів. Дитячі музичні ігри «Дощик та Сонечко», «Гриби та Їжачок», «Зайчик і Лисичка». Музична драматизація української народної казки «Ріпка».

3. Колискові та дитячі народні пісні (8 год).

Теоретична частина. Тематика колискових та дитячих народних пісень. Слухання українських («Киця Мура, де ти була», «Малесенький котку») колискових, болгарських («Голуб туркоче в саду», «Місяць блимає жовтенький, мабуть засина. Пора спатоньки, маленька, нанкай-нані-на!») «приспівних песничок», кримськотатарських («Серцевиночка моя! Як тобі радію я! Засни, моє малятко, заплющи оченятка») «айнен». (Додаток 3)

Практична частина. Розучування та виконання з рухами українських «Киця Мура, де ти була», «Малесенький котку»; болгарських «Голуб туркоче в саду», «Місяць блимає жовтенький, мабуть засина. Пора спатоньки, маленька, нанкай-нані-на!», кримськотатарських «Серцевиночка моя! Як тобі радію я! Засни, моє малятко, заплющи оченятка» колискових та дитячих пісень.

4. Заклички, примовки (10 год).

Теоретична частина. Заклички й примовки та їх значення. Поетичні тексти закличок «Сонечко, Сонечко, засвіти», «Вигрій, вигрій, сонечко, на широке полечко», «Ой, Вітре-Вітроньку, прижени хмароньку», «Воротаре-Воротарчику», «Іди, іди, дощику», «Пташок викликаю із теплого краю», «Топчу, топчу ряст, ряст» й примовок «Ластівки, ластівки», «Бузьок-чапля». (Додаток 4)

Практична частина. Вивчення поетичних текстів закличок та примовок. Виконання під музичний супровід та спів з супроводжуючими рухами закличок «Сонечко, Сонечко, засвіти», «Вигрій, вигрій, сонечко, на широке полечко», «Ой, Вітре-Вітроньку, прижени хмароньку», «Воротаре-Воротарчику», «Іди, іди, дощику», «Пташок викликаю із теплого краю», «Топчу, топчу ряст, ряст» й примовок «Ластівки, ластівки», «Бузьок-чапля».

5. Народні казки, пісні-казки, пісні з казок (5 год).

Теоретична частина. Народні казки та пісні-казки. Герої пісень-казок. Слухання пісні-казки «Козуню-любуню, пристань до мене». (Додаток 5) Казки з пісенними вставками. Пісні з казок. Дві групи пісенних вставок – пісенного та речитативного характеру (Додаток 11).

Практична частина. Слухання аудіозаписів українських, болгарських та російських казок, їх порівняльна характеристика.

Вивчення речитативних вставок до казок «Колобок» – «Я по засіку метений, я на яйцях печений» та «Телесик» – «Івасику-Телесику, приплинь, приплинь до бережка».

Інсценізація (драматизація) (з використанням масок та костюмів) української народної казки «Ріпка» під музичний супровід.

6. Прозивалки, мирилки (4 год).

Теоретична частина. Прозивалки, мирилки і скоромовки, способи і прийоми виконання (Додатки 6, 12).

Практична частина. Слухання жартівливих пісень «Ой гоп, дини-дини», «Танцювала риба з раком». Вивчення й виконання прозивалок «Антін-веретін, де іде, там пряде», «Вітя, Вітя, вітікар повів козу на базар», мирилок «Мир-миром, пироги з сиром» тощо. Використання прозивалок у якості скоромовок для поліпшення мовної артикуляції дітей.

7. Звуконаслідування (4 год).

Теоретична частина. Звуконаслідування.

Практична частина. Гра «Дві жабки» (Додаток 7) з імітацією голосу жабки .

Імітація голосу господині, коли вона кличе качок «Тасінька, тасінька, тась, тась, тась!», або кличе овечок «Шу, шу, шу, шу, шу».

Розспівка «Бігла весело собачка чики-брики гав-гав-гав!» з інтонаційним відтворенням голосів тварин (собачки, гусей, поросят, телят) і супроводжується відповідними рухами рук (плескіт, вдавання до шипіння гусей, показу п'ятачка у поросятка та ріжок у телятка).

8. Забавлянки, пісні-таночки-забави (12 год).

Теоретична частина. Забавлянки (утішки), пісні-забави, таночки-забави. (Додаток 8).

Практична частина. Вивчення забавлянок та дитячих пісень-забав і таночків-забав з рухами та діями, про які йдеться мова у текстах: «Поплескаємо в долоньки», «Ой без дуди, без дуди», «Гоп, гоп, чики-чики», «Куй, куй, чобіток», «Куй, куй, ковалі», «Гей, гоп, ту-ру-ру, варим кашку круту», «Сорока-ворона, на припічку сиділа», «Зробим коло, погуляймо», «Ладки, ладки», «Млиночки».

9. День Святого Миколая (5 год.).

Теоретична частина. Зимова пора року. Свято Миколая, його ім'я в різних країнах світу. Молитва Марійки Підгірянки «Святий Миколаю, прийди до нас з раю». Пісні зимового циклу. Народна пісня «Ой хто, хто, Миколая любить».

Практична частина. Вивчення і розучування народної пісні «Ой хто, хто, Миколая любить». Приготування дітьми подарунків для Святого Миколая: малюнків, аплікацій, віршів, загадок, пісень зимового циклу.

10. Свято Нового року (6 год.).

Теоретична частина. Історія виникнення дати початку нового року. «Як зустрінеш Новий рік, таким він і буде». Новорічна ялинка, «цікавинки» про Новий рік та як його святкують в різних країнах. Прислів'я, приказки про зиму та Новий рік. Англійська народна пісня «Передзвін».

Практична частина. Розгадування загадок, вивчення віршів, слухання пісень про зиму та Новий рік. Дитяча творчість на теми «Зима», «Новий рік» (малюнки, аплікації). Вивчення англійської народної пісні «Передзвін», українських народних пісень та ігор зимового обрядового циклу.

11. Свято Різдва Христового (12 год.).

Теоретична частина. Різдво Христове. Цикл Різдвяних свят. Святвечір. Походження термінів «колядка», «віншування», «вертеп», «щедрівка». Легенда про Коляду. Вертепні вистави. Дитячі музичні інструменти (сопілка, бубен, брязкальце, дзвіночок, трищітка).

Практична частина. Слухання найуживанішої дитячої християнської коляди «Нова радість стала» (фрагмент). Вивчення колядок, віншувань «Добрий вечір тобі, пане господарю! Радуйся!». Вивчення слів-вітань «Добрий вечір, щедрий вечір, добрим людям на здоров'я». Вивчення колядок та

виконання з рухами, під музичний супровід та супровід дитячих музичних інструментів: «Колядин-дин-дин, я, бабусю, один», «Біг козалець з нових яселець», «Я – маленький хлопчик, сів собі на стовпчик», скоромовки «Раз, два, три, чотири, козі дзвоника вчепили». Щедрівкові дійства, вітання та побажання господарям на Василя (14 січня). Вивчення примовки: «Сійся, родися, жито, пшениця...»

Вивчення щедрівок «Щедрик-ведрик, дайте вареник!», «Щедрівочка щедрувала, у віконце заглядала».

Обряд «водіння кози» – Новорічна гра «Го-го-го, коза, го-го-го, сіра». (Додаток 9).

12. Елементи театралізації народних пісень, свят, казок (10 год).

Теоретична частина. Міміка, жести, рухи, інтонація голосу.

Практична частина. Театралізації української народної пісні «Ходить гарбуз по городу». Музична гра «Пригоди гарбузиків» (дихальна гімнастика, паперове шоу, гарбуз-бол тощо).

Елементи інсценізації у постановці української народної казки «Ріпка».

13. Дитяча художня творчість (12 год.).

Теоретична частина. Віршовані рими. Історія створення, модель та виготовлення Різдвяної зірки, веснянкової пташки тощо. Теорія гри на дитячих музичних інструментах,

Практична частина. Малювання, аплікація, ліплення з пластиліну. Вигадування слів до забавлянок та прозивалок. Створення віршованих рим, оповідань, виготовлення найпростіших моделей Різдвяних Зірок, пташок до веснянок. Гра на дитячих музичних інструментах, створення шумового акомпанементу на дитячих музичних інструментах тощо.

14. Пісні весняного циклу (15 год.).

Теоретична частина. Весняна пора року. Весняний обрядовий фольклор. Дитячі веснянки та гаївки, забави і розваги (Додаток 10). Заклички до весни, вітання весняних птахів, злакових і городніх культур, дерев. Пісні, виконувані дітьми. Дитячі музичні ігри, їх основа. Хороводні ігри – найдавніший, основний компонент календарних обрядів. Основні персонажі ігор (птахи та звірі). Музичні вставки до ігор. Тематика та персонажі дитячих пастуших пісень. Вінок як символ.

Практична частина. Вивчення й виконання дитячих ігор, ігор-хороводів на основі веснянок і гаївок із музичним супроводом. Гуртовий спів в унісон у супроводі хореографічних та пантомімічних елементів (кругові та змійкові крокові рухи, імітація руками росту дерев та злакових і городніх культур). Вивчення українських веснянок та гаївок, дитячих музичних ігор та музичних вставок до ігор «Іди, іди, дощику, зварю тобі борщику», «Чижику, чижику, пташку маленький», «Вийди, вийди, Сонечко», «Ми кривого танцю», «А вже ясне сонечко припекло, припекло», «Подоляночка», «Залізний ключ або вовк», «Ой до нори, Мишко, до нори», «Коровай», «Якщо весело живеться» та музичних дитячих ігор інших народів (приміром, болг. – «Пръстен»). Слухання пастушої пісні «Наша красуня, наша, принесла горнець масла».

15. Пісні весняно-літнього циклу та літні календарні пісні (8 год).

Теоретична частина. Літня пора року. Русальні, петрівчані, купальські пісні. Із історії свят Івана Купала, Марени, Кострубонька. Літня обрядовість та її відтворення у сьогодення. Літнє сонцестояння.

Практична частина. Слухання Купальських пісень. Вивчення пісні «Ой на Івана, на Купала». Самовираження дітей у художній творчості при відтворенні обряду «Вулицею йдемо, Купайла несемо». Вивчення купальської пісні «Вулицею йдем, Купайла несем». Виготовлення Марени.

16. Ритмічні рухи і вправи (4 год).

Теоретична частина. Ритм, ритмічний рисунок. Логоритміка, звуковимова у чистомовках, розповіді/роздуми/міркування дітей про музику, пісні, явища природи тощо.

Практична частина. Відтворення запропонованого та створення самостійного ритмічного рисунку. Логоритмічний практикум.

Ритмічні рухи під музику або зі співом з відтворюванням характеру виконуваного твору. Поєднання співу з грою на дитячих музичних інструментах, створення шумового акомпанементу. «Ладусі-ладусі, де були? У бабусі», «Сонечко, сонечко, виглянь у віконечко», «Сорока-ворона», «Іде коза рогата», «Тук, тук, чобіток, подай, бабо, молоток», «Іде, іде дід, дід, несе, несе, міх, міх», «Їде, їде пан, пан», «Танцювала баба з дідом», «Бім-бом, дзелень-бім, загорівся кицин дім» – пісеньки-ігри, при співі яких малята спочатку слухають, потім плескають в долоньки, підстрибують чи притупують, емоційно реагують. Розучування вправ, чистомовок, скоромовок [21] Автоматизація звуків та їх диференціація на різноманітному мовному матеріалі (*Додаток 12*). Виконання музично-ритмічних вправ з вимовлянням скоромовок і народних поспівок і невеличких пісень-чистомовок. Інсценування пісень, сюжетів пісень-казок, музичних п'єс програмного характеру.

17. Екскурсії, свята, обряди, виставки, концерти (6 год.).

Теоретична частина. Правила безпечної поведінки поза межами закладу освіти, в громадському транспорті, в приміщеннях закладів культури тощо.

Практична частина. Екскурсії на виставки, до музеїв декоративно-прикладного, театрального, музичного мистецтва. Масові заходи (свята з обрядами та ритуалами): до Дня Святого Миколая, Нового року, обряд закликання Весни, «У літечко веселе ми відкриваємо двері», дні іменинників тощо. Виставки дитячої творчості. Участь у концертній діяльності.

18. Підсумок (12 год.).

Практична частина. Підбиття підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці повинні знати і розуміти:

- в якому гуртку вони навчаються, його назву;
- правила поведінки на заняттях, правила техніки безпеки та протипожежної безпеки;

- що таке фольклор, види дитячого музичного фольклору (елементарні знання);
- пори року, їх послідовність;
- правила співу в положенні сидючи, стоячи, способи дихання та звуковидобування;
- розуміти як рухається мелодія – висхідний та низхідний її рух, що таке ритм, темп, логоритміка;
- декілька дитячих народних пісень, віршів, скоромовок, лічилок, закличок, обрядових пісень, казок або музичних вставок до казок, прозивалок;
- характерні ознаки українських колискових, дитячих народних, пісень-забав, прозивалок, звуконаслідувань, жартівливих пісень, пісень календарного циклу;
- декілька народних дитячих музичних ігор, музичних вставок до ігор;
- елементи народних рухів, таночків, таночків-забав;
- дитячі музичні інструменти: сопілки, бубни, брязкальця, дзвіночки, трищітки тощо;

Вихованці повинні вміти і застосовувати:

- дотримуватися правил поведінки на заняттях, техніки безпеки та протипожежної безпеки;
- визначати пори року з притаманними їм особливостями, вміти підібрати відповідну пісню, закличку, примовку з використанням допоміжних засобів (роздаткового матеріалу);
- емоційно сприймати, розуміти і виконувати фольклорний матеріал;
- правильно дихати, не піднімаючи плечей, безшумно, повільно;
- уважно слухати, емоційно реагувати на ладове забарвлення української фольклорної музики, вміти пояснити свої відчуття;
- проявляти в процесі музично-ігрової діяльності сформованість музичних умінь: музичного слуху, ритму, співу, пам'яті, ладового чуття тощо;
- точно інтонувати мелодію голосом з музичним супроводом або без нього (координація між слухом і голосом);
- реагувати на зміну динаміки звуку (розвинений динамічний слух);
- визначати тембр звуку (сформованість тембрового слуху);
- чути коли звучить один, два або три музичних звуку (елементарний гармонічний слух);
- реагувати на зміну мелодичної лінії (сформованість мелодичного звуковисотного слуху);
- проявляти різні рівні музичної пам'яті: розпізнавальної (чи впізнає дитина музичний матеріал) та відтворюючої (чи може його відтворити у співі, танці, грі);
- відчувати темп музики (швидкий, середній, повільний), реагувати на паузи;
- користуватися дитячими музичними інструментами, зобразити на них, також проплескати, протупати запропоновані музично-ритмічні сполучення або створити їх самостійно;

- володіти координацією рухів при співі, використовувати емоційні рухи відповідно до характеру фольклорного твору, розуміти засоби музичної виразності;
- уявляти відповідні музичні образи та характер виконуваного фольклорного твору, вміти їх передати емоційними рухами та за допомогою погляду, міміки, жестів;
- наслідувати дорослого в творчому самовираженні;
- проявляти музичні та акторські здібності в театралізації дитячих пісень, народних обрядів.

Вихованці мають набути досвід:

- правильного дихання;
- володіння своїм голосом, співу без напруги разом із музичним керівником та самостійно;
- злагодженого співу по одному, по двоє, по троє та в гурті;
- координації слуху з голосом та рухів зі співом;
- виконання багатофункціональних ролей у освітньому процесі (дитина-слухач, дитина-виконавець (співак, музикант), дитина-актор, дитина-творець);
- усвідомлення себе часткою колективу, дбайливого ставлення до членів колективу.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Початковий рівень, другий рік навчання

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	разом
1.	Вступ	0,5	1,5	2
2.	Український музичний фольклор: його види і жанри	1	5	6
3.	Жниварські, весільні пісні, осінні співаночки	1	9	10
4.	Колискові та дитячі народні пісні	2	8	10
5.	Дитячі музичні ігри	1	12	13
6.	Забавлянки, пісні й таночки-забави	1	7	8
7.	Заклички, примовки	1	7	8
8.	Народні казки, пісні з казок, небилиці. Елементи театралізації	1	4	5
9.	Ладове чуття	1	4	5
10.	Звуконаслідування	0,5	3,5	4
11.	День Святого Миколая	1	4	5
12.	Свято Нового року	0,5	3,5	4
13.	Свято Різдва. Пісні зимового календарного циклу	1	9	10
14.	Гумористичні пісні, прозивалки	0,5	5,5	6
15.	Дитяча художня творчість	1	7	8
16.	Пісні весняного циклу	2	12	14
17.	Пісні весняно-літнього циклу	2	6	8
18.	Музично-ритмічні рухи	1	7	8
19.	Екскурсії, конкурси, виставки робіт, свята, обряди, ритуали	1	5	6
20.	Підсумок		4	4
	Усього	20	124	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.).

Теоретична частина. Мета і завдання дитячого фольклорного гурту. Первинний інструктаж з техніки безпеки та охорони праці. Світ українського фольклору та його напрями. Музична казка «Солом'яний бичок», характери дійових осіб, відповідність музики та музичних інструментів казковим образам. Музичні та шумові дитячі інструменти, перкусія (сопілки, кугікли, бубни,

дуделки, кастаньети, тамбурини, брязкальця, дзвіночки, харп або музичний гребінець, маракаси, шейкери, гуіро, ложки тощо).

Практична частина. Слухання музичної казки «Солом'яний бичок». Музична вікторина «Вгадай, хто це?»

2. Український музичний фольклор: його види і жанри (6 год).

Теоретична частина. Український музичний фольклор, види і жанри. Малі пісенні форми «Я – маленький хлопчик», «Я – маленька дівонька», «Два півники», «Півню мій», «Кипи, кипи, кашко», «Ку-ку», «Лелеко-татку», «Ту-ру-ру, ту-ру-ру», «Тапці, ручки, тапці», «Санчата», «Де багато пташок, там немає комашок», «На печі». (Додатки 17, 18)

Практична частина. Слухання, ознайомлення та розспівування по напівтонах у висхідному і низхідному поступовому русі малих пісенних форм : «Я – маленький хлопчик», «Я – маленька дівонька», «Два півники», «Півню мій», «Кипи, кипи, кашко», «Ку-ку», «Лелеко-татку», «Ту-ру-ру, ту-ру-ру», «Тапці, ручки, тапці», «Санчата», «Де багато пташок, там немає комашок», «На печі».

3. Жниварські, весільні пісні, осінні співаночки (10 год).

Теоретична частина. Осіння пора року – збір врожаю, грибів, зміна погоди. Історичне минуле в українському побуті (вечорниці, заняття рукоділлям з піснями й танцями). Українська народна пісня «Жнива» («Як діждемо літа, то нажнемо жита»). Правила музичних ігор «Біла квочка», «Ой сороки-білобоки коровай вбирають».

Весільні забави: «Свати», «Наша Маруся», «Весілля».

Практична частина. Перегляд мультфільму за мотивами пісні «Ходить гарбуз по городу». Повторення, закріплення та музична драматизація української народної пісні «Ходить гарбуз по городу». (Додаток 13) Вивчення української народної пісні «Жнива» («Як діждемо літа, то нажнемо жита»).

Закріплення раніше вивчених пісень «Диби, диби, диби би, пішла баба по гриби», «Печу-печу хлібчик дітям на обідчик», «Ой у полі жито, сидить зайчик», «Виє, виє вітер», «Дощик», які виконуються з елементами гри та театралізації. Дитячі музичні ігри «Біла квочка», «Ой сороки-білобоки коровай вбирають»

Весільні забави: «Свати», «Наша Маруся», «Весілля».

4. Колискові та дитячі народні пісні (10 год).

Теоретична частина. Колискові та дитячі народні пісні. Тематика колискових пісень. Українські колискові в порівнянні з колисковими та дитячими піснями інших народів.

Практична частина. Слухання в аудіозапису «Котику сіренький, котику біленький», «Ой на ката воркота, на дитину дрімота», «Пішла киця по водицю», «Ой ходить сон коло вікон», «Ой ти, коте, не гуди», «А! А! А ну, коте, люлечки!». Повторення колискових «Малесенький котку, не роби нам шкодку», «Киця Мура, де ти була, я гукала, ти не чула». Розучування та виконання з рухами колискових «Котику сіренький, котику біленький», «Ой на ката воркота, на дитину дрімота», «Пішла киця по водицю», «Ой ходить сон коло вікон», «Ой ти, коте, не гуди», «А! А! А ну, коте, люлечки!».

Проведення музичної вікторини на визначення вивчених протягом навчального періоду пісень та обрядових дій.

5. Дитячі музичні ігри (13 год).

Теоретична частина. Дитячі музичні ігри, їх основа. Хороводні ігри. Птахи та звірі – основні персонажі ігор. Музичні вставки до ігор – «Чижику», «Подояночка», «Залізний ключ або вовк», «Ой до нори, Мишко, до нори», «Ходить жучок», «Біла квочка чубарочка», «Ой у полі жито, сидить зайчик», «Пішли діти в поле квіточки збирати», «Ми збудуєм хатку вам» (більше відома як «Злови в коло»), «Труби, Грицю, в рукавицю», «Ой на горі мак» та музичні дитячі ігри інших народів (болгарська – «Пръстен» та ін.).

Скоромовки, лічилки – «Бабин біб розцвів у дощ, буде бабі біб у борщ», «Ворона проворонила вороненя» та музичні лічилки «Котилася торба з високого горба», «Покотило, покотило, по дорозі волочило», «На печі, на печі смачні та гарячі пшеничні калачі», «Котилося яблучко біля саду і городу. Хто взяти підійде, той із кола вийде!» Музичні загадки «Курчата», «Півень», «Сніг», «Мак», «Роса». (Додаток 18)

Практична частина. Вивчення українських дитячих музичних ігор та музичних вставок до ігор «Чижику», «Подояночка», «Залізний ключ або вовк», «Ой до нори, Мишко, до нори», «Ходить жучок», «Біла квочка чубарочка», «Ой у полі жито, сидить зайчик», «Пішли діти в поле квіточки збирати», «Ми збудуєм хатку вам» (більше відома як «Злови в коло»), «Труби, Грицю, в рукавицю», «Ой на горі мак» та музичних дитячих ігор інших народів (наприклад, болгарська – «Пръстен» та ін.).

Вивчення скоромовок у якості розспівок «Бабин біб розцвів у дощ, буде бабі біб у борщ», «Ворона проворонила вороненя» та музичних лічилок «Котилася торба з високого горба», «Покотило, покотило, по дорозі волочило», «На печі, на печі смачні та гарячі пшеничні калачі», «Котилося яблучко біля саду і городу. Хто взяти підійде, той із кола вийде!»

Розгадування та розучування музичних загадок «Курчата», «Півень», «Сніг», «Мак», «Роса».

Елементи пальчикової гімнастики (за Л.С. Савіною) [19].

6. Забавлянки, пісні й таночки-забави (8 год).

Теоретична частина. Забавлянки, пісні-забави і таночки-забави «Плескаємо-тупаємо», «Одна ніжка тупоче, а другая не хоче», «Тапці, ручки, тапці», «Ой без дуди, без дуди», «Гоп, гоп, чики-чики», «Куй, куй, чобіток», «Куй, куй, ковалі», «Ту-ру-ру, ту-ру-ру, варим кашку круту», «Їли, їли кашку», «Сорока-ворона, на припічку сиділа», «Зробим коло, погуляймо», «Ладі, ладі, ладусі», «Ладки, ладки, посварились бабки», «Дрібушечки», «Млиночки», «Подояночка». (Додатки 8, 18)

Практична частина. Вивчення забавлянок та дитячих пісень-забав і таночків-забав з рухами та діями, про які йдеться мова у текстах: «Плескаємо-тупаємо», «Одна ніжка тупоче, а другая не хоче», «Тапці, ручки, тапці», «Ой без дуди, без дуди», «Гоп, гоп, чики-чики», «Куй, куй, чобіток», «Куй, куй, ковалі», «Ту-ру-ру, ту-ру-ру, варим кашку круту», «Їли, їли кашку», «Сорока-ворона, на припічку сиділа», «Зробим коло, погуляймо», «Ладі, ладі, ладусі»,

«Ладки, ладки, посварились бабки», «Дрібушечки», «Млиночки», (кружляння парами), «Подоляночка».

7. Заклички, примовки (8 год).

Теоретична частина. Заклички й примовки та їх значення. Обряди закликання сонця, дощу, вітру, птахів.

Практична частина. Вивчення поетичних текстів та виконання під музичний супровід. Спів із супроводжуваними рухами закличок «Сонечко, Сонечко, засвіти», «Вигрій, вигрій, сонечко, на широке полечко», «Ой, Вітре-Вітроньку, прижени хмароньку», «Воротаре-воротарчику, відчини воротики», «Благослови, мати, Весну закликати», «Іди, іди, дощику», «Пташок викликаю із теплого краю», «Топчу, топчу ряст, ряст», «Дощику, дощику, перестань» і примовок «Водо, водо холодная, стечи з мене, нагрій мене», «Кипи, кипи, кашка», «Зозуле рябенька, пташино маленька! Закуй мені по звичаю, доки жити в світі маю?», «Ластівки, ластівки, візьміть собі веснівки», «Бузьок-чапля, молока крапля і в горнець, і в скопець, а сам бузьок молодець», «Равлику-павлику». Слухання, вивчення і виконання пісні-заклички «Прийди, прийди, весно красна» (муз. А. Філіпенка). Водіння хороводу з весняним кроковим колесом зі співом та з передзвоном маленьких дзвіночків пісні-заклички «Вийди, вийди, Іваночку, заспівай нам весняночку».

8. Народні казки, пісні з казок, небилиці. Елементи театралізації (5 год).

Теоретична частина. Народні казки та пісні-казки. (Додаток 16) Герої пісень-казок. Аудіозаписи казок народів світу, їх порівняльна характеристика. Пісня-казка «Танцювали миші по бабиній хижі». Пісня з казки «Телесик» «Івасику-Телесику, приплинь, приплинь до бережка». «Помалу-малу, чумаче, грай, не врази ж мого серденька вкрай!» – пісня з казки «Дивна сопілка». «Я по засіку метений, я на яйцях печений» – пісня з казки «Колобок».

Практична частина. Слухання і розігрування пісні-казки «Танцювали миші по бабиній хижі». Читання та слухання аудіозаписів казок народів світу. Повторення й закріплення пісні-казки «Козуню-любуню, пристань до мене». Знайомство, вивчення й виконання небилиць «Танцювала риба з раком», «Я вам, люди, заспіваю ні сеї, ні тої». Слухання й ознайомлення з піснею з казки «Котик та Півник» – «Ой у лиски, в лиски новий двір». Ознайомлення, перегляд мультфільма та розучування пісні «Івасику-Телесику, приплинь, приплинь до бережка» з казки «Телесик».

9. Ладове чуття (5 год).

Теоретична частина. Мажорний лад. Напрямок руху мелодії. Основний тон – центр ладотональності мелодичного руху.

Практична частина. Вивчення українських народних пісень «Ой за гаєм, гаєм», «Попід гай», «І шумить, і гуде». Оспівування стійкого звука, визначення напрямку руху мелодії. Визначення на слух мажорного ладу.

10. Звуконаслідування (4 год).

Теоретична частина. Звуконаслідування.

Практична частина. Відображення голосом теляток (му-му), гусят (га-га-га), кумкання жабок (ква-ква), песиків (гав-гва), киць (няв). Гукання качок «Тасінька, тасінька, тась, тась, тась», кликання овечок «Шу, шу, шу», кликання

коней «Ксьов, ксьов». Спів розспівки «У дідуся Микитича» (за М. Шутьом, слова С. Садовенко).

Проведення рольової гра-казки про двох жабок (*додаток 7*).

11. День Святого Миколая (5 год).

Теоретична частина. Історія виникнення свята Миколая. Ознайомлення з дитячим віршиком-молитвою Марійки Підгірянки «Святий Миколаю, прийди до нас з раю» та народною піснею «Ой хто, хто, Миколая любить».

Практична частина. Слухання Микільських та Різдвяних пісень. Вивчення віршика-молитви «Святий Миколаю, прийди до нас з раю», слухання та розучування української народної пісні «Ой хто, хто, Миколая любить». Приготування дітьми подарунків для Святого Миколая: малюнків, аплікацій, віршів, загадок, пісень. Показ фольклорних співанок-забавлянок до свята Миколая з рухами.

12. Свято Нового року (4 год.).

Теоретична частина. Історія виникнення дати початку нового року, традиції зустрічі Нового року. «Як зустрінеш Новий рік, таким він і буде». Розповіді про Діда Морозенка, Святого Миколая, про новорічну ялинку, «цікавинки» про Новий рік та як його святкують у різних країнах. Прислів'я, приказками про зиму та Новий рік. Англійська народна пісня «Передзвін» в українському перекладі С.Садовенко.

Практична частина. Розгадування зимових загадок, вивчення віршів, слухання пісень про зиму та Новий рік. Слухання й вивчення англійської народної пісні «Передзвін» в українському перекладі С.Садовенко з використанням дзвіночків, стрічок, Різдвяної Зірки тощо. Вивчення сучасних дитячих пісень про Новий рік.

13. Свято Різдва. Пісні зимового календарного циклу (10 год).

Теоретична частина. Терміни «колядка», «віншування», «вертеп», «щедрівка». Легенда про Коляду. Святвечір. Вертепні вистави. Щедрівкові дії, вітання та побажання господарям на Василя (14 січня). Обряд «Водіння Кози». Колядки християнського змісту.

Практична частина. Слухання колядок, віншувань. Закріплення слів-вітань «Добрий вечір, щедрий вечір, добрим людям на здоров'я». Вивчення колядки «Добрий вечір тобі, пане господарю!» Вивчення колядок, скоромовок та виконання з рухами, під музичний супровід та супровід дитячих музичних інструментів (бубнів, брязкалець, дзвіночків): «Колядин-дин-дин, я, бабусю, один», «Біг козелець з нових яसेлиць», «Я – маленький хлопчик, сів собі на стовпчик», «Раз, два, три, чотири, козі дзвоника вчепили». Вивчення примовки: «Сійся, родися, жито, пшениця». Новорічна гра «Го-го-го, коза, го-го-го, сіра». Вивчення дитячих щедрівок «Щедрик-ведрик, дайте вареник!», «Щедрівочка щедрувала, у віконце заглядала». Слухання найуживанішої дитячої християнської коляди «Нова радість стала» (фрагмент). Віншування «Дай же Вам, Боже». Театральна постановка вертепу з виготовленням костюмів.

14. Гумористичні пісні, прозивалки. Шумові дитячі інструменти (6 год).

Теоретична частина. Способи і прийоми виконання гумористичних пісень, прозивалок, мирилок. Динаміка звуку, поняття голосно-тихо. Темп у музиці (швидкий, середній, повільний). Пауза.

Практична частина. Вивчення прозивалок «Антін-веретін, де іде, там пряде», «Вітя, Вітя, вітікар повів козу на базар», «Гандзя-бандзя, кучерява», виконання у темпі скоромовок. Вивчення і виконання мирилок («Не сварітеся, помирітеся», «Мир-миром, пироги з сиром»). Слухання жартівливих пісень «Ой гоп, дини-дини», «Танцювала риба з раком» (*Додаток 6*). Слухання різнотемпових фольклорних зразків, розспівки з прискоренням і уповільненням темпу. Простукування пауз на дитячих музичних інструментах з використанням шумових дитячих інструментів. Вправи на визначення динаміки та темпу в музиці. Слухання звучання різних музичних та шумових інструментів, визначення їх тембру. Слухання одного, двох і трьох звуків, визначення їх кількості.

15. Дитяча художня творчість (8 год).

Теоретична частина. Техніка безпеки при роботі з олівцями, ножицями, клеєм, пластиліном.

Практична частина. Створення малюнків, аплікацій, гербарію, ліплення з пластиліну, вигадкування рим, оповідань, слів до забавлянок та прозивалок, створення найпростіших ритмічних рисунків, створення шумового акомпанементу на дитячих музичних інструментах.

16. Пісні весняного циклу (14 год).

Теоретична частина. Весняний обрядовий фольклор. Дитячі веснянки та гаївки, забави, розваги, заклички до весни, вітання весняних птахів, злакових і городніх культур, дерев «Іди, іди, дощику, зварю тобі борщику», «Чижику, чижику, пташку маленький», «Вийди, вийди, Сонечко», «А вже ясне сонечко припекло, припекло», «Подольночка», «Ми кривого танцю», «Женчичок-бренчичок», «Огірочки» (гаївка – «Зелені огірочки, стеліться, стеліться, чи великі, чи маленькі не рв'ються), «Питається мати дочки: де посієм огірочки?». Свято Весни, обряд закликання Весни. Тематика, основні персонажі дитячих пастуших пісень. Вінок як символ. (*Додаток 10*)

Практична частина. Знайомство, вивчення й виконання дитячих ігор, ігор-хороводів на основі веснянок і гаївок із музичним супроводом. Гуртовий спів в унісон у супроводі хореографічних та пантомімічних елементів (кругові та змійкові крокові рухи, імітація руками росту дерев та злакових і городніх культур). Вивчення веснянок та гаївок «Іди, іди, дощику, зварю тобі борщику», «Чижику, чижику, пташку маленький», «Вийди, вийди, Сонечко», «А вже ясне сонечко припекло, припекло», «Подольночка», «Ми кривого танцю», «Женчичок-бренчичок», «Огірочки» (гаївка – «Зелені огірочки, стеліться, стеліться, чи великі, чи маленькі не рв'ються), «Питається мати дочки: де посієм огірочки?». Вивчення і закріплення заклички «Благослови, мати, Весну закликати», «Сонечко, сонечко, засвіти!», «Птахів закликаю із теплого краю», примовки «Іди, іди, дощику», «Сонечко, сонечко, дивиться в віконечко», «Ой вітре, вітроньку, прижени хмароньку», «Топчу, топчу ряст, ряст», музичні ігри-веснянки «Чижику, чижику», «Зайчику, зайчику, та милесенький голубе», «А вже весна скресла, скресла. Що ти нам принесла?» Виготовлення великого весняного вінка зі стрічками. Слухання і вивчення пастуших пісень «Наша красуня, наша, принесла горнець масла» та «Мене мама будила і так мене просила». «Ходить Жучок по долині, а Жучиха по ялині»

17. Пісні весняно-літнього циклу та літні календарні пісні (8 год).

Теоретична частина. Народне дійство свято Івана Купала і купальські пісні. Суть образів Купали, Марени, Кострубонька.

Практична частина. Слухання Купальських пісень. Вивчення пісні «Ой на Івана, на Купала». Самовираз дітей у музичній та художній творчості.

18. Виконання музично-ритмічних рухів та вправ (8 год).

Теоретична частина. Музично-ритмічні рухи під музику або зі співом. Координація рухів зі співом, пластичність. Статура. Ритмічний рисунок.

Практична частина. Поєднання співу з грою на дитячих музичних та шумових інструментах, створення шумового оркестру. Відтворення запропонованого ритмічного рисунку та створення його самостійно. Поєднання співу з рухами: «Ладусі-ладусі, де були?», «Сонечко, сонечко, виглянь у віконечко», «Сорока-ворона», «Іде коза рогата», «Тук, тук, чобіток, подай, бабо, молоток», «Іде, іде дід, дід, несе, несе, міх, міх», «Їде, їде пан, пан», «Танцювала баба з дідом», «Бім-бом, дзелень-бім, загорівся кичин дім». Музично-рухова діяльність у забавах, етюдах, вправах «Зробим коло», «Бавимось із дзвониками», «Стрибучі м'ячики», «Журавлі та журавочки», «І шумить, і гуде», «Скачуть чобіточки», «Веселі млиночки».

19. Експерсії, виставки робіт, свята, обряди, ритуали (6 год).

Теоретична частина. Техніка та правила безпеки під час проведення масових заходів в приміщенні закладу освіти та поза його межами.

Практична частина. Організація та проведення різноманітних масових заходів (свят з обрядами): дитячих ранків до Дня Святого Миколая, Нового року, зустріч Весни, Свято Івана Купала, днів іменинників, інших свят. Організація виставок дитячих робіт. Участь у конкурсах дитячої творчості. Відвідування музеїв.

20. Підсумок (4 год).

Практична частина. Підбиття підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці повинні знати і розуміти:

- правила техніки безпеки життєдіяльності, при роботі з олівцями, ножицями, клеєм, пластиліном;
- напрями, види і жанри українського музичного фольклору;
- музичну казку «Солом'яний бичок»;
- назви музичних інструментів (сопілка, кугікл, бубон, дуделка, кастаньєта, тамбурин, брязкальце, дзвіночок, харп або музичний гребінець, маракаса, шейкер, гуіро, ложка тощо);
- декілька малих пісенних форм;
- ознаки пір року;
- особливості українського дозвіллевого побуту в минулому;
- українську народну пісню «Жнива», народні пісні з казок «Телесик», «Дивна сопілка» і «Колобок»;

- правила музичних ігор «Біла квочка», «Ой сороки-білобоки коровай вбирають»;
- ознаки та тематику колискових пісень;
- музичні і хороводні дитячі ігри;
- декілька скоромовок, лічилок, забавлянок, пісень- і таночків-забав, колядок, дитячих веснянок, закличок;
- обряди закликання сонця, дощу, вітру, птахів, значення закличок і примовок;
- мажорний лад, напрямок руху мелодії, основний тон;
- манеру народного гукання качок, овечок, коней;
- історію виникнення свята Миколая, дати початку нового року;
- тексти народної пісні «Ой хто, хто, Миколая любить» і молитви «Святий Миколаю, прийди до нас з раю», англійської народної пісні «Передзвін» в українському перекладі, «Ой на Івана, на Купала»;
- поняття «колядка», «віншування», «вертеп», «щедрівка»;
- поняття динаміка звуку, голосно-тихо, темп у музиці, пауза, ритмічний рисунок;
- суть образів Купали, Марени, Кострубонька.

Вихованці повинні вміти і застосовувати:

- дотримуватися правил техніки безпеки;
- розспівуватися по напівтонах у висхідному і низхідному поступовому русі;
- інтонувати мелодії пісень «Диби, диби, диби би, пішла баба по гриби», «Печу-печу хлібчик дітям на обідчик», «Ой у полі жито, сидить зайчик», «Виє, виє вітер», «Дощик»;
- виконувати з рухами колискові «Котику сіренький, котику біленький», «Ой на ката воркота, на дитину дрімота», «Пішла киця по водицю», «Ой ходить сон коло вікон», «Ой ти, коте, не гуди», «А! А! А ну, коте, люлечки!»;
- розспівуватися скоромовками «Бабин біб розцвів у дощ, буде бабі біб у борщ», «Ворона проворонила вороненя» та музичних лічилок «Котилася торба з високого горба», «Покотило, покотило, по дорозі волочило», «На печі, на печі смачні та гарячі пшеничні калачі», «Котилося яблучко біля саду і городу. Хто взяти підійде, той із кола вийде!», «Бобрались в брудній баюрі два бобри брунатно бурі»; «Курчата просять просо, курчатам на підносі виносить просто Фрося, всі коси в Фросі в просі»;
- виконувати пальчикову гімнастику (за Л.С. Савіною);
- виконувати заклички, забавлянки, пісні- і таночки-забави з рухами та діями, про які йдеться мова в текстах, а також колядки, щедрівки, мирилки, веснянки, гаївки;
- розігрувати пісню-казку «Танцювали миші по бабиній хижі»;
- визначати на слух мажорний та мінорний лад, напрямок руху мелодії (висхідний та низхідний);
- відображати голосом звуки тварин;
- співати народну пісню «Ой хто, хто, Миколая любить»;

- простукувати паузи на дитячих музичних інструментах;
- визначати динаміку, темп в музиці, тембр звучання різних музичних інструментів;
- відтворювати запропоновані та створювати самостійно найпростіші ритмічні рисунки;
- брати участь у гуртовому виготовленні великого весняного вінка зі стрічками.

Вихованці мають набути досвід:

- участі в театральній постановці вертепу з виготовленням костюмів;
- святкування весняно-літніх обрядів, зокрема, зустрічі весни.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Основний рівень

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	разом
1.	Вступ	2	1	3
2.	Вокально-хорова робота	33	71	104
2.1.	Вокально-інтонаційні вправи для розвитку голосового апарату	10	20	30
2.2.	Вивчення репертуару	8	30	38
2.3.	Слухання музичних творів	2	5	7
2.4.	Індивідуальні заняття	10	10	20
2.5.	Зведені репетиції	3	6	9
3.	Вправи для розвитку голосового апарату	6	14	20
4.	Спів навчально-тренувального матеріалу	9	9	18
5.	Музична грамота, сольфеджіо	12	12	24
6.	Сценічний рух та хореографія	6	9	15
7.	Акторська майстерність	4	6	10
8.	Концертна діяльність: концертні виступи, фестивалі, конкурси	2	17	19
9.	Підсумок		3	3
Разом		74	142	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Теоретична частина. Знайомство. Мета, план і зміст роботи гуртка. Техніка безпеки життєдіяльності при виконанні рухів під музику, хороводів, ігор. Правила поведінки в колективі, в закладі освіти.

Музика в житті людини. Особливості хорового, ансамблевого та сольного співу. Види хорів. Художні можливості хорового виконавства. Особливості вокальних манер: народної, академічної, естрадної. Принципи комплектування хорових партій та їхні діапазони. Стрій, ансамбль, ланцюгове дихання.

Практична частина: Розподіл дітей по вокальним партіям відповідно до теситури голосів.

2. Вокально-хорова робота (104 год.)

2.1. Вокально-інтонаційні вправи для розвитку голосового апарату (30 год.).

Теоретична частина. Дихання, артикуляція, дикція, діапазон на прикладі пісень «Туман ярмом» та «Іхав козак за Дунай», відмінність у звуковеденні та розподілом дихання в протяжних та більш рухливих/швидких піснях.

Практична частина: Вправи на дихання: короткий і різкий вдих через ніс і плавний видих ротом разом зі звуком «сссссссс», три різких вдихи через ніс і три різких видихи. Вправи для розігрівання артикуляційного апарату «перекачування повітря», «укольчики», кругові рухи язиком навколо зубів в один бік та в інший. Вимовляння «туман ярмом, туман долиною» артикуляційно виразно, але абсолютно беззвучно, вимовляння чітко на диханні зі звуком трічі «туман ярмом, туман долиною», «за туманом нічого не видно» спів із супроводом на диханні та з правильним звуковеденням розкрещедовуючи у слові «ярмом» букву «о» у повторі за другим разом. Фразування у пісні «Іхав козак за Дунай» правильний розподіл дихання відповідно до музичних фраз. Групові вправи (розспівування) на різні види та прийоми дихання, спів короткий і протяжний, спів м'яким, нефорсованим голосом, спів із одночасним диханням та атакою звука, вправи на вокалізацію голосних звуків, спів з єдиною підтекстовкою; вправи на розширення діапазону голосу; вправи на дихання, звукоутворення, артикуляцію, дикцію; спів у поєднанні з інструментальною фонограмою;

Спів кантиленних та рухливих вправ у повному діапазоні голосу. Вправи на різні виконавські штрихи з музичним супроводом та без нього. Канони. Спів *a cappella*.

2.2. Вивчення репертуару (38 год.).

Теоретична частина. Автори, стилі, жанри творів. Види виконавських технік. Музичні терміни. Художній образ. Тексти пісень «Українська хустка», «Ладо, Ладо, Ладусеньки», «Не погасне сонце».

Практична частина. Розучування творів, доступних за рівнем підготовки. Читання з листа, робота над інтонацією, строем, ансамблем в партіях по вертикалі і горизонталі, художньо-емоційна образність, підготовка до концертних виступів. «Українська хустка», «Ладо, Ладо, Ладусеньки», «Не погасне сонце». Спів з музичним супроводом та додаванням елементів хореографії.

2.3. Слухання музичних творів (7 год.).

Теоретична частина. Тип мелодичного рисунку, тип супроводу, форма музичного твору тощо.

Практична частина. Слухання музичних творів, їх розбір. Українські народні пісні, їх обробки. Твори українських композиторів. Твори зарубіжних композиторів.

2.4. Індивідуальні заняття (20 год.).

Теоретична частина. Правила охорони голосу. Природні фізіологічні резонатори у людини. Сольні вокальні техніки, манери. Інтонація та інтонування. Дикція, артикуляція, атака звуку м'яка і тверда, виконавські прийоми звуковедення, штрихи. Мікрофон: правила роботи перед ним і з ним, різні типи.

Практична частина. Вокально-інтонаційні вправи у повному діапазоні голосу на різні види виконавської техніки. Вивчення та виконання різноманітних репертуарних творів (*Додаток 19*). Робота з мікрофоном.

2.5. Зведені репетиції (9 год.).

Теоретична частина. Вимоги до учасника концертного складу колективу. Інтонація. Стрій. Ансамбль. Художній образ. Основи виконавської та акторської майстерності.

Практична частина. Вивчення концертного репертуару (*Додаток 19*). Робота над дикцією, артикуляцією, різновидами ансамблевого і хорового співу, робота над художньо-емоційною образністю, виразністю при виконанні вокально-хорових творів. Підготовка до концертних виступів.

3. Вправи для розвитку голосового апарату (20 год.).

Теоретична частина. Вправи на дихання. Артикуляційні вправи. Вправи для чіткої дикції та розвитку діапазону. Робота над звуковеденням та правильним розподілом диханням у піснях «Туман яром» та «Іхав козак за Дунай», аби зрозуміти відмінність у звуковеденні та розподілом дихання у протяжній та у більш рухливих або швидких піснях.

Практична частина. Вправи на дихання: короткий і різкий вдих через ніс і плавний видих ротом разом зі звуком «сссссссс», три різких вдихи через ніс, при чому обов'язково слідкуємо, щоб плечі залишалися на місці і три різких видихи. Вправи для розігрівання артикуляційного апарату «перекачування повітря», «укольчики», кругові рухи язиком навколо зубів в один бік та в інший. Вимовляння «туман яром, туман долиною» артикуляційно виразно, але абсолютно беззвучно, вимовляння чітко на диханні зі звуком тричі «туман яром, туман долиною», «за туманом нічого не видно» спів зі супроводом на диханні та з правильним звуковеденням розкрещедовуючи у слові «яром» букву «о» у повторі за другим разом. Фразування у пісні «Іхав козак за Дунай» правильний розподіл дихання відповідно до музичних фраз.

4. Спів навчально-тренувального матеріалу (18 год.).

Теоретична частина: Пісні календарно-обрядового циклу, твори українських та зарубіжних композиторів (*Додаток 17*). Характерні особливості пісні, манери виконання відповідно до діалекту та локальної традиції, її життєве призначення до чого приурочена. Інтонаційно-образний розвиток пісні та її характер. Тексти пісень «Христос Воскрес!», «О, Всепітая Царице!», «Роди, Боже жито!», «Ой чи є, чи нема пан Господар вдома?», «Радуй земле, Коляда іде!».

Практична частина: Слухання, розбір, спів основної партії пісень «Христос Воскрес!», «О, Всепітая Царице!», «Роди, Боже жито!», «Ой чи є, чи нема пан Господар вдома?», «Радуй земле, Коляда іде!» на літери «у», «о», «а» для швидшого запам'ятовування мелодії, розбір тексту пісень та повторення його у вигляді скоромовки, для чіткої артикуляції. Спів мелодії з текстом та додаванням другої і третьої партій, з вибудовуванням інтонаційно чистих акордів. Фразування, рівномірний розподіл дихання та визначення динаміки музичних творів.

5. Музична грамота, сольфеджіо (24 год.)

Теоретична частина: Музичні терміни «мелодія», «фраза», «мотив», «стакато» «легато», «інтервал». Правила елементарної теорії музики. Голосові засоби музичної виразності. Тривалості нот і пауз (четвертні, восьмі, шістнадцяті). Основні динамічні відтінки. Музичний розмір: постійний, змінний. Основні музичні темпи. Основні характеристики музичного твору. Стилї та напрямки музики їх характеристика.

Практична частина. Прослуховування пісень «А Іван із Чорторії», «Била мене мати», «Од Києва до Лубен», «Турботливий котик», визначення тональності музичних творів, характеристики виразності та темп. Прослуховування пісень з партитурою, аналіз творів, визначення основних динамічних відтінків, тривалості нот та наявність пауз. Повторення основної мелодії пісні на «f», «ff», «p», «pp». Спів першого куплету на «legato» та «staccato» визначення на слух ладу, характеру побудови, мотивів, фраз, періодів, розміру музичного твору; визначення на слух і відтворення голосом у заданій тональності звуків, інтервалів.

6. Сценічний рух та хореографія (15 год.).

Теоретична частина. Ознайомлення з поняттями: «коло», «колона», «шеренга», «інтервал». Ознайомлення з поняттями «темп» (швидкий, помірний, повільний) та «динамічні відтінки» (голосно, тихо) музичного супроводу (*Додаток 14*).

Практична частина. Робота над рухами під музику. Постановка корпусу, рук, ніг, голови. Виконання перебудов у малюнках: коло; колона; шеренга; інтервал. Повороти праворуч, ліворуч. Марширування: марш по одному по колу; перебудови праворуч, ліворуч через одного; з'єднання у пари, четвірки; перебудови парами, четвірками. Перебудови під час марширування: з колони по одному в пари; з пар в колони; побудова кола з колони; вільне розміщення в залі.

Розвиток музично-слухового сприймання: уважне прослуховування музичного супроводу; початок та закінчення рухів разом із музикою; оплески в темпі музики; вправи на розвиток уваги. Вправи для голови: повороти; нахили.

Положення рук: на поясі; тримаючись за спідницю (у дівчат), за спиною (у хлопців); положення рук у парі (тримаючись за одну руку, вільна рука на поясі).

Ознайомлення з позиціями рук: підготовче положення; I позиція; II позиція; III позиція.

Ознайомлення з позиціями ніг: I вільна та пряма позиції; II вільна та пряма позиції.

Основні кроки: крок на півпальцях; крок на п'ятах; крок з високим підніманням колін; крок у сторону; крок у сторону з присіданням по I прямій позиції; простий танцювальний крок; підскоки в просуванні; перемінний крок; пас галопу. Види стрибків. Уклін дівчаток та хлопчиків.

7. Акторська майстерність (10 год.)

Теоретична частина. Основні засоби виховання актора. Пластична виразність артиста, м'язова мобільність. Координація рухів. Запропоновані обставини. Етюд. Складові етюд: думка, подія, дія, обставини, імпровізація. Сценічна мова. Сценічне звучання голосних і приголосних. Скоромовки, віршовані твори, чистомовки.

Сценічний рух. Пластичність, розподіл рухів під музичний супровід. Постава тіла, виражальні можливості рук. Координація рухів, музики, співу.

Практична частина. Зміцнення м'язів тулуба. Вправи на зняття м'язової напруги. Індивідуальні та колективні етюди на дію з уявними предметами. Етюди-характеристики природних Явищ та тварин.

Вимова голосних та приголосних звуків, наголошених і ненаголошених голосних, різноманітних сполучень приголосних та йотованих звуків.

Фізичні вправи для розминки. Фізичні вправи на координацію рухів, розвиток гнучкості й рухливості тіла, пластики рук. Вироблення правильної постави та легкої граціозної ходи. Вправи на передачу ритму музики, повільна хода, ланцюжки рухів руками різного характеру, під музику зі зміною характеру руху. Ходьба в різному темпі в поєднанні з виконанням тексту, пісні.

8. Концертна діяльність (19 год.)

Теоретична частина: Правила безпеки під час масових заходів. Зовнішній вигляд виконавця. Імідж. Художній образ і його реалізація. Історія розвитку костюма і, зокрема, сценічного. Відмінність сценічного костюма від побутового та святкового. Композиція й колорування костюма. Дизайн костюма.

Практична частина: Підготовка до концертних виступів. Постановка концертних номерів. Участь у концертних виступах вокального колективу в різних заходах та конкурсах навчального закладу, міста, країни та світу.

9. Підсумок (3 год.)

Практична частина: Підбиття підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- художні можливості хорового виконавства, особливості хорового, ансамблевого та сольного співу, види хорів, хорові партії
- професійні вимоги до учасників хорового колективу
- стрій, ансамбль, ланцюгове дихання;
- дихання, артикуляція, дикція, діапазон;
- види виконавських технік, художній образ, автори, стилі, жанри творів.
- тип мелодичного рисунку, супроводу, форму музичного твору
- виконавські прийоми звуковедення, фізіологічні резонатори
- правила роботи з мікрофоном;
- тексти пісень «Українська хустка», «Ладо, Ладо, Ладусеньки», «Не погасне сонце», «Христос Воскрес!», «О, Всепітая Царице!», «Роди, Боже жито!», «Ой чи є, чи нема пан Господар вдома?», «Радуй земле, Коляда іде!»;
- музичні терміни «мелодія», «фраза», «мотив», «стакато» «легато», «інтервал»;
- правила елементарної теорії музики;
- тривалості нот і пауз;
- основні динамічні відтінки, музичні темпи; стилі та напрямки музики їх характеристики;
- історію розвитку сценічного костюма
- правила охорони голосу.

Вихованці мають уміти і застосовувати:

- розрізняти вокальні манери: народну, академічну, естрадної
- створити образ та настрої засобами вокалу, пластики, костюма, гриму, створити стійке амплуа в ансамблі та власну манеру виконання;
- співати чисто і злагоджено одноголосся з супроводом та без нього;
- вільно і невимушено виконувати пісні з рухами;
- володіти співочим диханням, фразуванням;
- визначати тональність, основні динамічні відтінки, тривалості нот та наявність пауз у музичних творах;
- визначати на слух і відтворювати голосом у заданій тональності звуки, інтервали;
- читати з листа;
- співати з музичним супроводом та додаванням елементів хореографії «Українська хустка», «Ладо, Ладо, Ладусеньки», «Не погасне сонце»;
- працювати з мікрофоном.

Вихованці мають набути досвід:

- самостійного виразного та усвідомленого співу пісень різного характеру;
- імпровізації на віршовані тексти.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Вищий рівень

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Вокально-хорова робота:	27	129	156
2.1.	Вокально-інтонаційні вправи	10	40	50
2.2.	Спів творів, вивчення репертуару	8	49	57
2.3.	Індивідуальні заняття	8	32	40
2.4.	Зведені репетиції	1	8	9
3.	Вправи для розвитку голосового апарату	10	10	20
4.	Спів навчально-тренувального матеріалу	10	20	30
5.	Музична грамота	10	15	25
4.	Сценічний рух та хореографія	5	20	25
5.	Концертна діяльність: концертні виступи	10	30	40
6.	Експерсії, конкурси, змагання, свята	-	22	22
7.	Підсумок		3	3
Разом		75	249	324

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.).

Теоретична частина. Мета і план роботи вокально-хорового колективу. Організаційні питання. Правила техніки безпеки. Безпека життєдіяльності. Особливості сольного, ансамблевого та хорового співу. Палітра зв'язків музики з життям. Особливості втілення гуманістичних ідей та життєвого змісту в вокально-музичному мистецтві. Основні музичні поняття. Роздуми про серйозну та розважальну музику. Особливості творчого іміджу колективу та індивідуального іміджу солістів-виконавців.

2. Вокально-хорова робота (156 год.).

2.1. Вокально-інтонаційні вправи (50 год.)

Теоретична робота: Інтонування, художня інтерпретація та виконавська майстерність. Аналіз виконавського розвитку пісні. Вокально-хорова робота над репертуаром. Ансамбль, його типи і види.

Практична робота: спів кантиленних і моторно-ритмічних вправ у великому діапазоні; спів без супроводу удво-, триголосі; оволодіння різними видами вокалізації; виконання класичних творів *a cappella*.

2.2. Спів творів, вивчення репертуару (57 год.).

Теоретична робота: Вивчення творів українських та зарубіжних композиторів. Визначення характерних особливостей пісні, її життєве призначення. Спостереження за інтонаційно-образним розвитком пісні, характером, особливостями виконання. Показ партитури пісні, її розбір. Пояснення незнайомого тексту. Розучування і виразне виконання музичних творів

Практична робота: Спів творів з репертуару колективу (додаток 20); удосконалення вокально-хорових навичок, набутих у групах основного рівня навчання.

2.3. Індивідуальні заняття (40 год.).

Теоретична робота: Сольні вокальні манери. Тембри сольних співочих голосів в народній вокальній манері. Інтонація та інтонування. Техніка вокального дихання. Атаки, звуковедення, виконавські прийоми, штрихи. Природні фізіологічні резонатори людини. Дикція та артикуляція. Творчий імідж виконавця.

Практична робота: Вокально-інтонаційні вправи у повному діапазоні голосу на різні види виконавської техніки. Виконання різнохарактерних творів, доступних за рівнем складності. Засвоєння навичок виконавської та сценічної майстерності.

2.4. Зведені репетиції (9 год.).

Теоретична частина. Знайомство з вимогами до учасника концертного складу театру пісні. Художній образ. Сценічна майстерність. Інтонація. Ансамбль. Художній образ твору.

Практична частина. Безпосередня підготовка до концертних виступів, удосконалення виконавської техніки та навичок артистизму.

3. Вправи для розвитку голосового апарату (20 год.).

Теоретична частина: Ознайомлення з голосовими засобами музичної виразності. Поняття «мелодія», «фраза», «мотив». Поняття тривалості нот і пауз (четвертні, восьмі, шістнадцяті). Основні вимоги до акомпанементу. Основні динамічні відтінки. Поняття «інтервал». Музичний розмір: постійний, змінний. Основні музичні темпи. Основні характеристики музичного твору. Стилї та напрямки естрадної музики, їхні основні характеристики.

Практична частина. Розспівування; вправи на дикцію; вправи на артикуляцію; вправи на дихання; вправи на розширення діапазону голосу; групові вправи (розспівування) на різні види та прийоми дихання (легато, стакато), спів короткий і протяжний, спів м'яким, нефорсованим голосом, спів із одночасним диханням та атакою звука, вправи на вокалізацію голосних звуків, спів з єдиною підтекстовкою; вправи на розширення діапазону голосу; вправи на дихання, звукоутворення, артикуляцію, дикцію; спів у поєднанні з інструментальною фонограмою; спів з мікрофоном (на стойці, в руці); вправи для розвитку голосового апарату; вправи на «стакато»; вправи на «легато»; вправи на «багатоголосся».

4. Спів навчально-тренувального матеріалу (30 год.).

Теоретична робота: Вивчення пісень календарно-обрядового циклу, творів українських та зарубіжних композиторів. Вивчення характерних особливостей пісні, манери виконання відповідно до діалекту та локальної традиції, її життєве призначення до чого приурочена. Спостереження за інтонаційно-образним розвитком пісні та її характером.

Практична частина. Розспівування; вправи на дикцію; вправи на артикуляцію; вправи на дихання; вправи на розширення діапазону голосу; групові вправи (розспівування) на різні види та прийоми дихання (легато, стакато), спів короткий і протяжний, спів м'яким, нефорсованим голосом, спів із одночасним диханням та атакою звука, вправи на вокалізацію голосних звуків, спів з єдиною підтекстовкою; вправи на розширення діапазону голосу; вправи на дихання, звукоутворення, артикуляцію, дикцію; спів у поєднанні з інструментальною фонограмою; спів з мікрофоном (на стойці, в руці); вправи для розвитку голосового апарату; вправи на «стакато»; вправи на «легато»; вправи на «багатоголосся».

Вивчення українських народних пісень та їх обробок, автентичних обрядових дійств, творів українських композиторів. Визначення характерних особливостей пісні, її життєве призначення. Спостереження за інтонаційно-образним розвитком пісні, характером, особливостями виконання. Показ партитури/нотного тексту/голосом пісні, її розбір. Пояснення незнайомого тексту. Розучування і виразне виконання музичних творів.

Спів творів з репертуару колективу (додаток 2); удосконалення вокально-хорових навичок, набутих у групах основного рівня навчання.

5. Музична грамота (25 год.).

Теоретична частина. Робота з партитурою, аналіз її складних місць. Метро-ритмічні складнощі вокальних творів.

Практична частина. співканонів і поліфонічних творів. Слухання і проведення порівняння музичних творів українських і зарубіжних композиторів: Ф. Шуберт «Аве Марія», «Серенада», Й.С. Бах «Аве Марія», А.Ведель «Херувимська», А. Рубінштейн «Романс», Леонтович Обробка української народної пісні «Козака несуть», М. Лисенко Сцени з опери «Тарас Бульба», Є. Станкевич Опера «Цвіт папороті». Порівняти контрастні за характером музичні твори, інтерпретувати твори українських та зарубіжних композиторів, розуміти національну специфіку твору як відображення життя народу.

6. Сценічний рух та хореографія (25 год.).

Теоретична робота: Особливості сценічної уяви. Сценічна дія як дія в певних умовах. Сценічна умовність як художня вигадка. Цілеспрямованість, доцільність, логіка та послідовність, достовірність, оригінальність – найважливіші ознаки сценічної дії. Художній образ і його реалізація. Зовнішній вигляд виконавця. Імідж. Історія розвитку костюма. Відмінність сценічного костюма від побутового та святкового. Композиція й колорування костюма. Дизайн костюма.

Практична робота: Вправи на пластику рук, ніг. Постановка ходи та постави.

Вправи на вокально-рухову координацію. Підпорядкування руху характеру музики й тексту.

Вправи на увагу. Вправи на необхідність здійснення дій у запропонованих обставинах (виправданість дії: «Чому я це роблю ? Для чого я це роблю ?»). Робота з мікрофоном. Робота зі звукопідсилювальною апаратурою. Участь у концертах, оглядах, конкурсах, фестивалях.

7. Концертна діяльність: концертні виступи (40 год.).

Теоретична частина. Підготовка до концертних виступів. Особливості сценічної уяви. Сценічна дія як дія в певних умовах. Сценічна умовність як художня вигадка. Цілеспрямованість, доцільність, логіка та послідовність, достовірність, оригінальність – найважливіші ознаки сценічної дії. Художній образ і його реалізація. Зовнішній вигляд виконавця. Імідж.

Практична робота: Вправи на пластику рук, ніг. Постановка ходи та постави. Вправи на вокально-рухову координацію. Підпорядкування руху характеру музики й тексту. Вправи на увагу. Вправи на необхідність здійснення дій у запропонованих обставинах (виправданість дії: «Чому я це роблю ? Для чого я це роблю?»). Робота з мікрофоном. Робота зі звукопідсилювальною апаратурою. Участь у концертах, оглядах, конкурсах, фестивалях. Участь у концертних виступах вокального колективу в різних заходах області, міста, району, навчального закладу.

8. Екскурсії, конкурси, змагання, свята (22 год.).

Практична робота: Участь вихованців у проведенні ігрових програм, музичних конкурсів, музичних ігор та розваг, родинних свят, екскурсій. Святкування Дня знань. Дня вчителя, Нового року, Різдвяних свят, Днів іменинника тощо.

Відвідування оперного театру та філармонійних концертів.

9. Підсумок (3 год.).

Практична частина. Підбиття підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- правила охорони голосу;
- базові терміни та теоретичні поняття з музичної грамоти й вокально-хорового співу;
- музичні жанри та форми;
- вимоги до гігієни й збереження голосу;
- вимоги до співацької постави;
- основи сценічної культури;
- прийоми створення музичного образу засобами вокального мистецтва;
- основи професійного співу, хореографії, сценічного руху;
- різні виконавські стилі у світовому та українському естрадному вокально-хореографічному мистецтві;
- правила роботи з мікрофоном;
- професійні вимоги до учасника вокального колективу

Вихованці мають уміти і застосовувати:

- володіти основами академічного вокально-хорового співу;
- володіти вокально-художньою інтонацією та засобами сценічної виразності;
- володіти динамічними та тембральними можливостями голосу;
- вільно володіти усіма видами вокально-хорового дихання, технікою співу;
- володіти навичками виконання хорових творів у супроводі та *a cappella*;
- володіти навичками колективної співпраці;
- виконувати твори з репертуару вокального ансамблю;
- створити стійке амплуа в ансамблі та власну манеру виконання;
- критично сприймати антихудожні твори та непрофесійне виконання.
- співати самотійно і в ансамблі (в унісон і багатоголосно), з мікрофоном і під фонограму;
- поєднувати вокал і пластику;
- відображати рухом стиль музичного твору;
- виконувати твори з репертуару колективу;
- створити образ та настрій засобами вокалу, пластики, костюма, гриму;
- вміти співати чисто і злагоджено одноголосся з супроводом та без нього;
- вміти самотійно виразно та усвідомлено співати пісні різного характеру,
- вільно і невимушено виконувати пісні з рухами;
- оволодіти співочим диханням, фразуванням, у виконанні розкрити зміст пісні, її характер, особливості;

Вихованці мають набути досвід:

- подолання своїх професійних та психологічних труднощів;
- імпровізації на віршовані тексти.